

Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

Rookvrij werken bij mensen thuis

Thea van Wijk, adviseur leefstijl en vitaliteit bij Lister GGZ

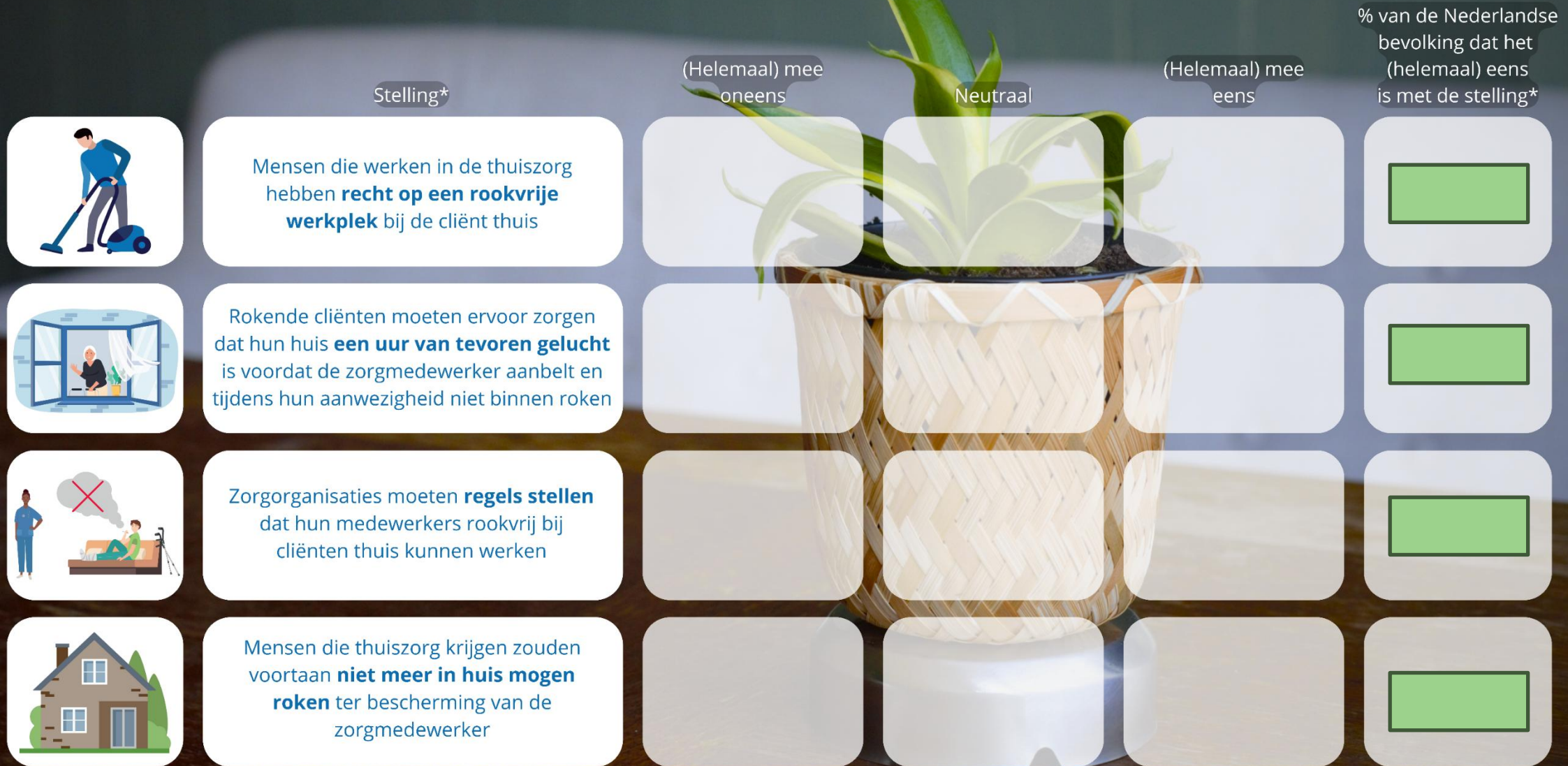
Sigrid Troelstra, senior wetenschappelijk medewerker bij het Trimbos-instituut

Donderdag 9 oktober – Congres (Niet) Roken en de zorg 2025

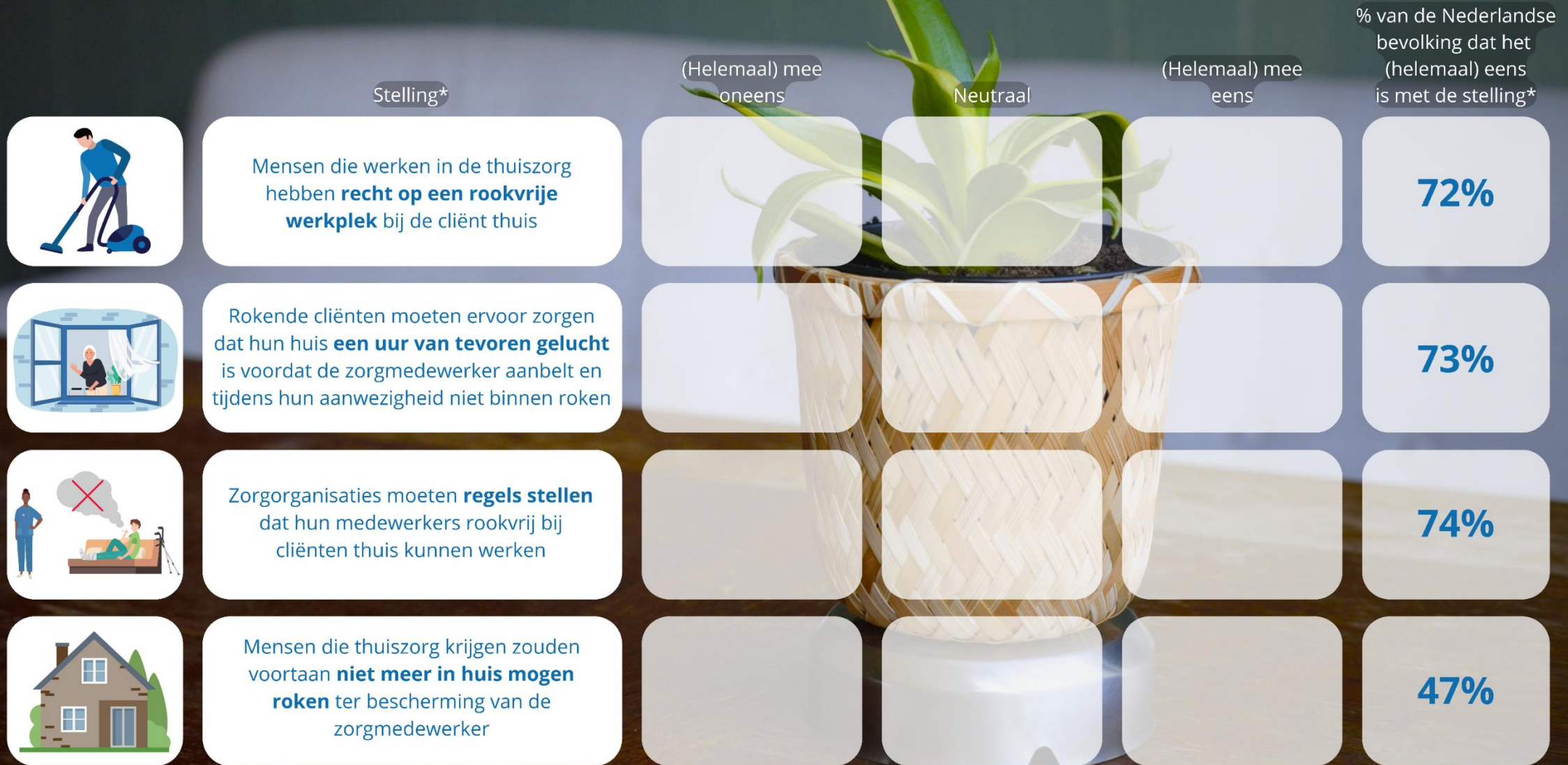
ROOKVRIJE THUISZORG?

Thuiszorg is hulp en zorg die bij mensen thuis gegeven wordt. Bijvoorbeeld hulp bij het huishouden of persoonlijke verzorging of verpleging. Met een rookvrije werkplek bij cliënten thuis bedoelen we in onderstaande stellingen een werkplek waar mensen op dat moment niet roken en waar zichtbare rook verwijderd is door te luchten.

ROOKVRIJE THUISZORG?

Thuiszorg is hulp en zorg die bij mensen thuis gegeven wordt. Bijvoorbeeld hulp bij het huishouden of persoonlijke verzorging of verpleging. Met een rookvrije werkplek bij cliënten thuis bedoelen we in onderstaande stellingen een werkplek waar mensen op dat moment niet roken en waar zichtbare rook verwijderd is door te luchten.

Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

Rookvrij werken bij mensen thuis

Sigrid Troelstra, senior wetenschappelijk medewerker bij het Trimbos-instituut

Donderdag 9 oktober – Congres (Niet) Roken en de zorg 2025

Kunnen we het even hebben
over mijn recht op
een rookvrije werkplek?

Ja, maar u woont
toevallig wel op mijn werk

Pardon?! Dit is mijn huis...

Achtergrond

- Jaarlijks sterven in NL meer dan 700 mensen door meeroken
- Steeds meer omgevingen worden rookvrij
- Sinds 1 januari 2004 recht op rookvrije werkplek
- Geldt niet voor iedereen

Inhoud

- Juridische kader
- Verkenning blootstelling aan tabaksrook bij mensen thuis
- Beschikbare materialen ter ondersteuning

Juridisch kader

- Tabaks- en Rookwarenwet: werknemer heeft recht op rookvrije werkplek.
 - Sinds 1 januari 2022 zijn rookruimtes ook verboden
 - NVWA houdt toezicht op naleving
- Arbowet: werkgevers zijn verplicht om werknemer een gezonde werkplek te bieden
 - Blootstelling aan tabaksrook is geen expliciet onderdeel
 - Inspectie van SZW houdt toezicht op naleving

En als je je werk bij iemand thuis uitvoert?

- Privéruimten vallen niet onder de Tabaks- en Rookwarenwet
- Blootstelling aan tabaksrook wordt niet meegenomen in de vanuit de Arbowet verplichte risico-inventarisatie

Wat kan een werkgever doen?

- Rookvrij beleid opstellen of meenemen in Arbo- of HR beleid
- Beleid breed uitdragen en communiceren

Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

Notitie Blootstelling aan tabaksrook tijdens werk bij mensen thuis in 2023

Waar speelt het, hoe groot is het probleem en wat kunnen werkgevers doen?

Wat hebben we gedaan?

- Uitvraag brancheorganisaties en beroepsorganisaties
 - In hoeverre ontvangen zij wel eens signalen van aangesloten beroepsgroepen of individuen dat tabaksrook tijdens het werk bij mensen thuis een probleem is;
 - In hoeverre is blootstelling aan tabaksrook een thema voor de organisatie;
 - Is er al beleid of documentatie om blootstelling te reduceren/ beperken/ elimineren;
 - Willen ze in de toekomst met het thema blootstelling aan tabaksrook aan de slag.
- Literatuurstudie
- Stappenplan werkgevers

Uitvraag beroeps- en brancheverenigingen

Beroepsgroepen waar we navraag hebben gedaan: verpleegkunde, ouderenzorg, gehandicaptenzorg, kraamzorg, sociaal werk, installateurs

- 16 branche- en beroepsorganisaties benaderd, 9 inhoudelijke reacties
- Weinig tot geen signalen binnen van beroepsgroepen of individuen over confrontatie met tabaksrook tijdens werk bij mensen thuis.
- Mogelijke verklaringen:
 - Slechts een klein gedeelte van het werk speelt zich bij mensen thuis af of deze werkzaamheden zijn van korte duur (n=3)
 - Medewerkers hebben een zorgplicht, ook in suboptimale omstandigheden (n=1)
 - Deze problematiek wordt niet aan de branche- of beroepsorganisaties voorgelegd omdat er weinig contact is met werknemers zelf (n=3)

Uitvraag beroeps- en brancheverenigingen

“Het komt bij ons wel voor – echter sporadisch – dat professionals vragen hebben over de blootstelling aan tabaksrook. Het gaat dan met name om vrouwen die in verwachting zijn. Ik denk dat de vragen in het werkveld wel vaker voorkomen, maar dat professionals daar een weg in weten te vinden voor ze het bij de beroepsvereniging neerleggen.” - BPSW

“... Dat werk is dan meestal niet in de woonkamer of in directe nabijheid van de bewoner. Dat laat onverlet dat het een interessante vraag is en dat er zeker ook situaties zijn dat vakmensen wel hinder en last ondervinden.” – ArboTechniek

“Wordt er binnen gerookt tijdens de aanwezigheid van de kraamverzorgende, nemen wij contact op met het gezin. Voor Kraam Zeker is binnen blijven roken in de aanwezigheid van de kraamverzorgende reden om de kraamzorg te stoppen.” – Kraam Zeker

Literatuuronderzoek

Wetenschappelijke studies die omvang en gevolgen van blootstelling aan tabaksrook tijdens het werk bij mensen thuis in kaart brengen (afgelopen 10 jaar)

- Medewerkers uit de thuiszorgbranche worden regelmatig blootgesteld aan tweedehands rook
- Er is weinig bekend over de frequentie of de duur van blootstelling aan tabaksrook onder werknemers tijdens het werk bij mensen thuis
- Er is geen informatie bekend over aan welke concentraties van tweedehands tabaksrook werknemers worden blootgesteld. Er is wel bewijs dat regelmatige blootstelling kan leiden tot longkanker, hart- en vaatziekten en beroertes.
- Medewerkers die tijdens hun werk bij mensen thuis last hebben van tabaksrook vinden het lastig om dit bespreekbaar te maken bij hun cliënten en leidinggevenden

Wat kan een werkgever doen?

Stappenplan

1. Creëer draagvlak, stel een team samen en breng beginsituatie in kaart
2. Maak beleid om medewerkers te beschermen tegen tabaksrook
3. Communiceer het rookvrij beleid naar medewerkers
4. Communiceer het rookvrij beleid naar klanten/cliënten
5. Leg afspraken over roken vast in een overeenkomst
6. Geef communicatie-tools aan werknemers om het gesprek aan te gaan
7. Evalueer het rookvrij beleid, controleer naleving en stuur bij

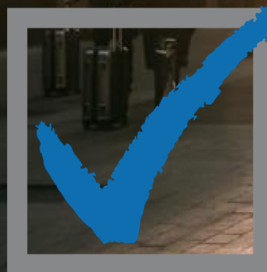

Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

Ondersteunende materialen

Donderdag 9 oktober – Congres (Niet) Roken en de zorg 2025

ROOKVRIJE ZORG

Website rookvrijezorg.com

Rookvrije Zorginstellingen

In het Nationaal Preventieakkoord is vastgelegd dat in 2030 de gehele zorg rookvrij is. Waarom wordt de zorg rookvrij? De voordelen van rookvrije zorg staan samengevat in deze [infographic](#) en lees je in het boekje [Tabaksontmoediging in de zorg](#).

Maak jij jouw zorgorganisatie rookvrij? Op deze website staan ervaringen en goede voorbeelden van zorginstellingen die al een eind op weg zijn. In de toolkit vind je handige materialen, filmpjes en tips.

TOOLKIT

NIEUWE PRODUCTEN IN DE TOOLKIT

[Rookvrij ziekenhuis - Spaarne \(2025\)](#)

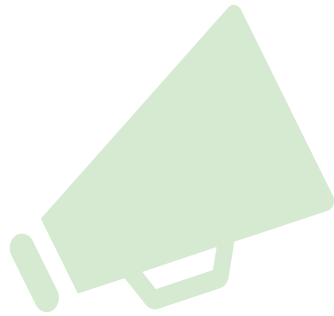
[Communicatie > Communicatie naar cliënten/ bezoekers > Overige communicatie voorbeelden](#)

[Rookvrij ziekenhuis - ADZ \(2025\)](#)

8 pijlers rookvrije zorg

Bestuur, beleid en
commitment

Communicatie

Opleiding en
training

Stoppen-met-
rokenzorg

Rookvrije
omgeving

Gezonde
werkplek

Maatschappelijke
betrokkenheid

Monitoring en
evaluatie

Aparte ingang rookvrij werken bij cliënten thuis

Rookvrije Zorginstellingen

In het Nationaal Preventieakkoord is vastgelegd dat in 2030 de gehele zorg rookvrij is. Waarom wordt de zorg rookvrij? De voordelen van rookvrije zorg staan samengevat in deze [infographic](#) en lees je in het boekje [Tabaksontmoediging in de zorg](#).

Maak jij jouw zorgorganisatie rookvrij? Op deze website staan ervaringen en goede voorbeelden van zorginstellingen die al een eind op weg zijn. In de toolkit vind je handige materialen, filmpjes en tips.

TOOLKIT

Rookvrije Zorg 8 pijlers

Rookvrij werken bij cliënten thuis

Rookvrije ouderen- en gehandicaptenzorg

Kleinschalige zorg

De kleinschalige zorg rookvrij

NIEUWE PRODUCTEN IN DE TOOLKIT

 [Rookvrij ziekenhuis - Spaarne \(2025\)](#)

[Communicatie](#) > [Communicatie naar cliënten/ bezoekers](#) > [Overige communicatie voorbeelden](#)

 [Rookvrij ziekenhuis - Zuyderland \(2025\)](#)

Rookvrij werken bij cliënten thuis

Een gezonde organisatie begint bij een rookvrije organisatie. Medewerkers die bij cliënten thuis werken, worden vaak nog blootgesteld aan tabaksrook. Maak jouw organisatie rookvrij en verspreid de ondersteunende materialen.

Een gezonde werkplek is belangrijk. Daarom geldt er sinds 2004 het recht op een rookvrije werkplek. Alleen dit recht geldt niet voor iedereen. Werknemers die bij mensen thuis hun werk uitvoeren, worden nog vaak blootgesteld aan tabaksrook. Met het stappenplan voor zorgorganisaties en aanvullende materialen voor medewerkers en cliënten, kunnen organisaties ervoor zorgen dat medewerkers rookvrij kunnen werken.

Website

- Wetten, rechten en juridische vraagstukken
- Goede praktijkvoorbeelden (intra- en extramurale zorg)

MATERIALEN VOOR ZORGORGANISATIES

- > Stappenplan
- > Notitie
- > Blog

MATERIALEN VOOR MEDEWERKERS

- > Flyers
- > Filmpjes

GOEDE VOORBEELDEN ZORGORGANISATIES

- > Intramurale zorg (verblijf instelling)
- > Extramurale zorg (ambulante setting)

RECHT OP EEN ROOKVRIJE WERKPLEK

- > Wetten en rechten
- > Juridische vraagstukken

MATERIALEN VOOR CLIËNTEN

- > Brieven / e-mails
- > Folders
- > Animatiefilmpje

Website

- Wetten, rechten en juridische vraagstukken
- Goede praktijkvoorbeelden (intra- en extramurale zorg)

[Juriste Linda de Heer over rookvrij GGZ-NHN on Vimeo](#)

Juridisch kader rookvrije zorg¹

Mei 2024

Inleiding

In de Tabaks- en rookwarenwet is -kort gezegd- de verplichting tot het instellen van een rookverbod in zorginstellingen opgenomen². De Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) houdt toezicht op het handhaven van het rookverbod.

In het Nationale Preventieakkoord dat de zorgbranches 18 november 2020 mede hebben ondertekend zijn specifieke maatregelen afgesproken om de zorg binnen een bepaalde termijn³ geheel rookvrij te maken. De afspraken uit het Preventieakkoord zijn juridisch niet afdwingbaar.

In dit juridisch kader schetsen we de kaders waarbinnen een rookvrije zorg gerealiseerd kan worden.

Wet- en regelgeving

Welke wet- en regelgeving is van toepassing op het rookbeleid van instellingen?

In de Tabaks- en rookwarenwet (hierna de Trw) zijn, in het belang van de volksgezondheid, regels opgenomen over de beperking en ontmoediging van het gebruik van tabak en het tegengaan van hinder voor mensen die geen tabak gebruiken. De wet is uitgewerkt in het Tabaks- en rookwarenbesluit (hierna het Besluit, de AmvB bij de Trw).

Verder zijn van belang de Wet zorg en dwang (hierna de Wzd), de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (hierna de Wvggz, de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen 2018 (hierna de Wmcz 2018) en de Wet op de ondernemingsraden (hierna de WOR).

Rookverbod

De Trw verplicht om in een gebouw of inrichting die gebruikt wordt door een instelling of vereniging voor gezondheidszorg, een rookverbod in te stellen.⁴ Een zorginstelling valt hieronder. Dit houdt in dat in een instelling niet mag worden gerookt. Sinds 1 juli 2021 mogen in de gebouwen van zorgaanbieders ook geen aparte rookruimtes meer aanwezig zijn. In het Besluit staan enkele uitzonderingen op de verplichting een rookverbod in te stellen.

¹ Deze herziene versie van het juridisch kader rookvrije zorg bevat geen inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van het juridisch kader rookvrije zorg d.d. 7 december 2021. Er zijn tekstuele wijzigingen aangebracht.

Animatie voor draagvlak

Flyer: Waarom rookvrije zorg?

Stappenplan voor werkgevers

Hoe bescherm je je medewerkers tegen tabaksrook?

Hieronder volgt een aantal tips voor het opzetten van een rookvrij beleid om medewerkers te beschermen tegen blootstelling aan tabaksrook tijdens het werk bij mensen thuis.

1 Creëer draagvlak, door

- in gesprek te gaan met de ondernemingsraad en/of de Centrale Cliëntenraad over een rookvrije werkplek voor medewerkers.
- roken en blootstelling aan tabaksrook te bespreken tijdens een personeelsvergadering.
- een diverse werkgroep samen te stellen (o.a. directie, OR, bedrijfsarts, HR, medewerkers) om rekening te houden met wensen van verschillende betrokkenen.
- een enquête uit te zetten onder medewerkers om de beginsituatie van dit thema in kaart te brengen.

2 Formuleer een rookvrij beleid

In het rookvrij beleid staat:

- waarom de organisatie rookvrij is.
- wat een rookvrije organisatie betekent.
- wie verantwoordelijk is.
- hoe naleving van beleid wordt gehandhaafd.

3 Maak een communicatieplan voor medewerkers

- Communiceer het rookvrije beleid via diverse kanalen (intranet, website, presentatie/bijeenkomst, brief, artikel, flyer, sollicitatieprocedure).
- Herhaal het rookvrije beleid regelmatig op een positieve manier. leg nadruk op termen als 'rookvrij' en 'gezondheid' i.p.v. 'rookverbod' en 'schadelijkheid'.

Stappenplan voor werkgevers

4 Communiceer naar cliënten

- Communiceer het rookvrije beleid via diverse kanalen (website, brief, folder, social media en/of narrowcastingschermen).
- Leg uit wat het rookvrij beleid betekent voor de thuissituatie: er wordt niet binnen gerookt (2 uur) voor en tijdens het huisbezoek.
- Herhaal het rookvrije beleid regelmatig op een positieve manier: leg nadruk op termen als 'rookvrij' en 'gezondheid' i.p.v. 'rookverbod' en 'schadelijkheid'.

5 Maak een afsprakenregeling met de cliënt via de zorg- of dienstverleningsovereenkomst

- Daarin wordt afgesproken niet te roken (2 uur) voor en tijdens het bezoek van de medewerker en goed te luchten door de ramen te openen.
- Check tijdens inschrijving of de aanstaande cliënt op de hoogte is van het beleid. De cliënt moet zich er vervolgens aan houden.

6 Bied communicatietools aan medewerkers

- Gebruik de beschikbare communicatietools voor medewerkers. Deze ondersteuningsmaterialen helpen medewerkers het gesprek aan te gaan met cliënten over het niet roken voor en tijdens het bezoek.

7 Evalueer naleving rookvrij beleid en stuur bij

- Bevraag (na bijv. één jaar) de werknemers over de blootstelling aan tabaksrook.
- Bepaal of de doelstellingen bereikt zijn, wat de succesfactoren zijn en wat beter kan.

Gratis een aantal fysieke exemplaren bestellen van de flyer voor medewerkers en de folder voor cliënten? Mail naar rookvrijezorg@trimbos.nl.

Tips voor medewerkers om roken bespreekbaar te maken

Hoe bescherm je jezelf tegen tabaksrook?

Rookt de cliënt/klant in huis?

- Open de ramen om het huis door te luchten.
- Vraag de cliënt/klant om niet te roken als jij er werkt en het huis vooraf te luchten. Dit kan ook via een briefje, als de bewoner niet thuis is.
- Was je handen na het huisbezoek.
- Meld aan je werkgever/leidinggevende als het huis van de cliënt/klant naar rook ruikt.

Blijft de cliënt/klant roken in huis voor en/of tijdens huisbezoek?

- Vraag nog een keer vriendelijk om niet te roken voor en tijdens huisbezoek. Vertel dat sigarettenrook ongezond is en noem de afspraken in het contract.
- Vertel aan je werkgever/leidinggevende dat deze cliënt/klant nog steeds rookt voor en/of tijdens het huisbezoek.

Rookt de cliënt/klant niet meer in huis tijdens (en voor) huisbezoek?

- Bedank de cliënt/klant voor het niet roken voor en tijdens huisbezoek.

Uw huis, mijn werkplek.

Tips om over het roken te spreken

Benoem eerst de situatie:

- "Het ruikt hier binnen naar rook."
- "Ik zie dat je rookt waar ik bij ben."
- "Ik merk dat ik door de rooklucht benauwd word."
- "Ik merk dat ik moet hoesten doordat er binnen gerookt wordt."

Benoem daarna je gevoel:

- "Ik voel mij daar niet prettig bij."
- "Dat maakt mij ongerust."

Vertel dan waarom het belangrijk is:

- "Omdat ik mijn gezondheid belangrijk vind."
- "Want ik wil graag gezond blijven."
- "Want ik wil niet naar sigaretten ruiken."
- "Omdat ik goede zorg wil verlenen."

Vraag daarna om begrip:

- "Ik hoop dat u het snapt."

Laat zien dat er goede oplossingen zijn:

- "Zou het mogelijk zijn om:
 - niet te roken als ik op huisbezoek kom?"
 - buiten te roken als ik hier ben?"
 - alle ramen te openen voordat ik kom?"
 - ten minste 2 uur voor mijn bezoek niet binnen te roken?"

Bedank de cliënt voor het rekening houden met jou.

Flyer voor cliënten

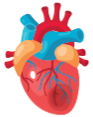
Flyer voor cliënten

Wat doet de rook van sigaretten?

De rook uit de brandende sigaret is erg schadelijk. De rook die u uitblaast is dat ook. Als u een sigaret rookt, adem ik ook rook in. Ik kan ziek worden van de rook uit uw sigaret.

1 Ziekte aan mijn hart

(zoals een hartaanval)

2 Problemen met mijn longen

(zoals longkanker, astma, benauwd en hoesten).

Rook van sigaretten is extra slecht voor de baby in de buik van een moeder. De baby krijgt deze rook binnen.

De rook is ook extra slecht voor mensen die al ziek zijn. Zoals mensen die problemen hebben met hun longen. Of problemen met hun hart.

“Ik help u graag. Helpt u mij ook?”

Ik adem rook in als u in huis rookt. Dat is heel schadelijk voor mijn gezondheid.

“Wilt u niet roken als ik aan het werk ben?”

Werken zonder rook

Er mag niet gerookt worden op het werk. Door het rookverbod kunnen mensen werken zonder rook in te ademen. Dat is belangrijk. Rook van anderen inademen is ongezond.

Uw huis is mijn werkplek

Bij u is er geen rookverbod. Want het is uw huis. Maar ik werk ook graag zonder rook. Wilt u mij helpen?

“Wilt u niet roken als ik bij u thuis ben?”

> Zet twee uur voordat ik kom de ramen open. Stop dan ook al met binnen roken.

Bedankt dat u niet rookt als ik bij u thuis ben

Het is soms moeilijk om niet te roken. Dat snap ik. Toch ben ik blij als u niet rookt als ik er ben.

“Ik help u graag. Helpt u mij ook?”

De rook die u uitblaast is erg schadelijk. Ook de rook uit de brandende sigaret is schadelijk.

Wist u dit?

- Rook van sigaretten is nooit veilig.
- De rook uit de brandende sigaret is erg schadelijk.
- De rook verdwijnt niet als u de sigaret uitmaakt. Rook blijft lang in de lucht hangen. Zelfs als u de rook niet meer ziet of niet meer ruikt.
- De rook is ook slecht voor kinderen. Zij kunnen last krijgen van hun longen en oren.
- Honden, katten en vogels hebben ook last van de rook. Ze gaan hoesten en worden ziek.
- Steeds minder families roken in hun huis.

Zo helpt u mij

☒ Rook niet binnen

Rook niet binnen als ik aan het werk ben.

“Wilt u niet roken waar ik bij ben?”

“Kunt u wachten met roken tot ik weg ben?”

☒ Zet de ramen open

Heeft u in huis gerookt?

Zet de ramen open twee uur voordat ik langskom.

Bedankt!

Door rook ben ik sneller buiten adem. Ik kan u dan niet goed helpen. Als ik goed kan ademen in uw huis, voel ik mij beter. Dan kom ik met meer zin naar u toe. Zorgt u dat ik mij goed voel?

Fijn dat u niet rookt als ik bij u thuis aan het werk ben.

Wilt u stoppen met roken?

	Bel gratis 0800 1995
	Bezoek www.ikstopnu.nl
	Mail ikstopnu@trimbos.nl
	Chat 13:00 – 17:00u elke werkdag

Info over roken in makkelijke taal staat op de website roken.steffie.nl

Colofon

Auteurs: Emma Koopman, Esther Croes
Contact: Heeft u opmerkingen of vragen?
Mail dan naar rookjezorg@trimbos.nl
Deze folder is gemaakt door het Trimbos-instituut i.s.m. zorgorganisaties.
© Juni 2023, Trimbos-instituut, Utrecht

Instructiefilmpjes

FILMPJES: Hoe maak je afspraken met een rokende cliënt om rookvrij te werken tijdens huisbezoek?

Hoe ga je het gesprek aan en maak je afspraken als de cliënt heeft gerookt in huis?

Hoe ga je opnieuw het gesprek aan als de cliënt weer gerookt heeft in huis, ondanks de gemaakte afspraken?

De cliënt wilt roken tijdens huisbezoek. Hoe ga je het gesprek aan met een cliënt die in discussie gaat, en hoe maak je vervolgens afspraken?

Hoe ga je het gesprek aan met een cliënt die wilt roken tijdens huisbezoek en in discussie gaat? En hoe maak je vervolgens toch afspraken?

De cliënt wilt roken tijdens huisbezoek. Wat moet

Cliënt houdt zich aan gemaakte afspraken en staat buiten te

<https://vimeo.com/showcase/11812721>

QR-code naar de website

Gelijk aan de slag?

Keuzeblok 4 – 15.25-16.25 uur

Gesprek oefenen: rookvrij werken bij mensen thuis

Tijdens deze interactieve sessie ga je oefenen hoe je cliënten thuis aanspreekt op rookgedrag. Je leert hoe dit op een respectvolle manier kan, maar ook welke reacties je kunt verwachten. Humor, (zelf)relativering, verbinding en waarachtigheid zijn hierin de sleutelwoorden.

Spreker: [Greet Vos](#), trainingsactrice en begeleider bij bijeenkomsten voor diverse medewerkers in de zorg.

Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

Vragen?

Sigrid Troelstra, senior wetenschappelijk medewerker bij het Trimbos-instituut
stroelstra@trimbos.nl

